

Intervju

Jasmina Lazović, Jernej Šček, Martin Reggente Novinarica iz Beograda ter profesor in dijak iz Trsta o tem, kako mladi dojemajo aktualne in pretekle vojne. S to temo so se soočili tudi med potovanjem po Balkanu

»Zgodovini se moramo približati z odprtim umom«

Na balkanski turi Tržaški dijaki in profesorji v Beogradu. Za njimi je opaziti sotočje Save in Donave

TRST Vojna je za nas mlade včasih težko dojemljiva, vendar zelo aktualna tema. Vsak dan po medijih spremljamo vojna dogajanja v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu. Kaj pa vemo o političnih napetostih na Balkanu? Ali smo nanje že pozabili?

Temo so od blizu spoznali dijaki četrtega letnika znanstvene smeri in smeri uporabnih znanosti liceja Franceta Prešerna iz Trsta ter še tri dijakinje klasičnega liceja, ki so se odpravili na balkansko turo od Zagreba do Beograda. Obisk teh krajev je omogočil vpogled v konfliktna 90. leta 20. stoletja, katerih simbol so številni spomeniki in predvsem ruševine, ki jih lahko na balkanskih tleh vidimo še danes. Na pogovor smo povabili novinarko Jasmino Lazović, profesorja Jerneja Ščeka in dijaka Martina Reggenteja.

Jasmina Lazović, v kolikšni meri so mladi Srbi ozaveščeni o vojnah v nekdanji Jugoslaviji?

Raziskave iz leta 2023 kažejo, da dobra polovica mladih zelo malo ve o vojnah, druga polovica pa pozna v glavnem to, kar je odkrila v družinskem krogu ali v medijih. Tega znanja mladi nikakor ne pridobivajo v šolskih klopeh. Srednješolske zgodovinske knjige tega poglavja ne obravnavajo podrobno ali pa ga sploh ne. Spodbudno je, da se vse več ljudi – novinarji, profesorji, študentje – odloča za samostojno učenje in pridobljeno znanje deli z drugimi. Uradnih (spletnih) platform, namenjen-

nih tem temam, pa ni.

Kako srbska mladina dojemajo vloge svoje države?

Ko se govori o vojnah, večji del mladih in celo mnogi odrasli najprej pomislijo na Natovo bombardiranje Jugoslavije leta 1999, operacijo Nevihta na Hrvaškem ali množično razseljevanje kosovskih Srbov po Kumanovskem sporazumu. Srebrniški genocid pogosto zanikajo in običajno omenjajo samo srbske žrtve. Srbija noče priznati svoje krivde in odgovornosti, zato mladi ne razumejo, kakšno vlogo je imela njihova država v konfliktu. Zelo je pomembno, da mladi raziskujejo in proučujejo verodostojne vire: s preverjanjem informacij lahko oblikujemo popolnejšo in resničnejšo sliko tistega obdobja.

Ali menite, da so srbski mediji vplivali na mnenje mladih?

Seveda. Tradicionalni mediji imajo velik vpliv na družbo, še posebej na mlade. Na večino vsebin na družbenih omrežjih močno vpliva vlada, kar se kaže v delno neverodostojnem prikazovanju jugoslovanske zgodovine. Srbska televizija vsako leto obeleži obletnico Natovega bombardiranja Jugoslavije, ki ga pogosto imenuje »Natova agresija«, in navede, da je zaradi tega umrlo okoli 2500 ljudi. Srbski Center za humanitarno pravo pa navaja drugačno število, in sicer 754 žrtev. Napada ni doživela samo Srbija, temveč celotna Jugoslavija, taka vrsta poročanja pa

gledalce prepriča, da so bile edine žrtve Srbi.

Kako lahko mladi bralci bolje razumejo zapleteno zgodovino?

Zgodovini se moramo približati z »odprtim« umom, nenehno se moramo učiti in ne smemo pozabiti, da zgodovino pišejo ljudje. Priznati moramo, da na zgodovinske pripovedi pogosto vplivajo patriarhalne in nacionalistične ideje. Zato je treba ohraniti kritično perspektivo in se naučiti na dejstva gledati z različnih zornih kotov, kajti naša perspektiva ni edina pravilna za razumevanje dogodkov in dilem. Pomembno je vedeti, da so na »drugi strani« razmišljujoči ljudje, ki so občutljivi prav tako kot mi.

Martin Reggente, so naši vrstniki v Srbiji dovolj ozaveščeni o vojnah v nekdanji Jugoslaviji?

Po mojem mnenju se v Srbiji ši-

V Beogradu se posveča kulturi spomina

Jasmina Lazović je diplomirala iz novinarstva na Fakulteti za politične vede v Beogradu. Na svoji poklicni poti se je posvečala raziskovanju in aktivnemu promoviranju balkanske vojne zapuščine. Je soustanoviteljica Centra za javno zgodovino v Beogradu, ukvarja se s kulturo spomina, od leta 2023 pa sodeluje v organizaciji Heartefact, ki spodbuja ustvarjalno prepletanje umetnosti in zgodovine ter tako omogoča odkrivanje preteklosti.

ri dezinformacija: zgodovinske dogodke iz 90. let 20. stoletja pogosto razlagajo iz preveč različnih perspektiv – o tej temi težko govorijo objektivno, torej brez vpletanja političnih prepričanj. Srbija je država zunaj Evropske unije in ima zelo »zaprto« politiko, zato prebivalci pristransko presojo njeno zgodovino.

Profesor Jernej Šček, zakaj morajo mladi poznati preteklost, da lahko razumejo sedanost?

Mlade generacije raste v svetu, kjer vojna in reševanje konfliktov s slepo silo nagonov nista več tabu. Ob tolikšni vztrajnosti ideoloških in nacionalističnih razprtij, ki dišijo po 20. stoletju in na vsakem koraku na Balkanu vdirajo v realnost, bi se človek vprašal, sploh če je profesor, ali je lahko pozaba recept za trajnejše reševanje medčloveških sporov. Freud pravi, Cankar pa reče: kar si napisal, ne boš izbrišal. Kar je bilo, je bilo s svojo travmatičnostjo nepopravljivo in iz podvodnih globin določa našo zavestnost, torej: edina pot je soočenje, osveščanje, ubesedovanje. In ravno to je grenek nauk, ki ga prešernovci prinašamo z Balkana: javna razprava o ustvarjenih in doživljenih krivicah, o množičnih umorih in bratomorih ter o vojnih zločincih in genocidu. Povsod sami junaki in mučenci in krvniki. Na Ulici Kneza Mihaila se blešči napis: *The only genocide in the Balkans was against Serbs*. Sod smodnika še zmeraj tli. Idealna učilnica na prostem!

Mladi raste v svetu, kjer vojna in reševanje konfliktov s slepo silo nagonov nista več tabu

Instagram

@direkt_pd
#bodidirekten

direktPd

@donaldtrump: Vsaj jih je bilo več kot volivcev, ki so volili Kamalo.

@elon.musk: Celo vrtljak v obliki gusarske ladje ni veliko obratoval letos. Da bi tako mirovale tudi neke druge barke ...

@giorgia.meloni: Se strinjam, na igralih ni bilo nikogar, to je res. Če se bodo vrtljakarji odločili, da bodo vse razprodali, ne bom presenečena.

@Dipiazza: To bi bila krasna novica! Ravno bi potreboval material za gradnjo ovovie!

@pekarna.Bukavec: Ti že mislijo, da bo naše tradicije konec. Mi pa bomo še vedno pekli fanclje do konca dni!

@proseška.godba: Seveda! Prosekarja pa bomo prodajali na litre in litre.

@matteo.salvini: Ne vem, koliko ga boste pili z novim cestnim zakonom.

Bodimo zmeraj direktni!

Trenutni sodelavci mladinske strani @Direkt: Svetlana Brecelj, Julija Cante, Martina Cavotta, Nicolò Coretti, Nika Maria Costantin, Marco D'Errico, Malina Dolhar, Lapo Farolfi, Tadeja Gergolet, Sara Hlabian, Robert Kovic, Mateja Martini, Gaja Pelà, Francesco Petaccia, Veronica Piredda, Simon Simcic, Damir Terčon in Ivan Visintin. Pridruži se nam!

Ali je Slovenija del Balkana?

TRST Vprašanje, ali je Slovenija del Balkana, se pojavlja zaradi njene geografske lege in zgodovinske povezanosti z jugovzhodno Evropo. Slovenija se nahaja severozahodno od Save, kar jo izključuje iz geografske definicije Balkana. Kot del nekdanje Avstro-Ogrske in nato Jugoslavije je imela močne vezi tako z zahodno kot z jugovzhodno Evropo. Po razpadu Jugoslavije se je Slovenija osredotočila na integracijo v zahodne institucije, kot sta EU in Nato. Zaradi nekdanje pripadnosti skupni državi vzdržuje Slovenija kulturne stike z balkanskimi narodi, obenem rada poudarja svojo umeščenost v srednjeevropski kulturni prostor.